

Leena Mäyry-Ylinen

SISKOS- VALA

SISKOS-
VALA

Leena Mäyry-Ylinen

SISKOS- VALA

Kansi ja taitto: Juha Paakkolanvaara
Kannen maalaus: Sonja Syvälahti
Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki,
bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

© 2025 Leena Mäyry-Ylinen

ISBN: 978-952-80-9826-3

*Omistettu Isosiskolle
ja Koiraperheelle*

*Vaikka monet asiat ovat todellisia,
romaani on fiktiota ja henkilöt fiktiivisiä.*

Jos olisi vain yksi lapsuusmuisto, olisiko se sinullakin tämä sama?

Kaksi honteloa tyttöä rantasaunan portailla, molemmilla pitkät, lapaluuhun asti ulottuvat paksut hiukset ja permanentattu otsatukka, tukan alla sinivihreät silmät. Aurinko paistaa vasemmalta yläviistosta, ja siksi molemmilla on silmät vähän sirrillään. Välissä on neljän vuoden ikäero, tuossa vaiheessa se tuntuu vielä paljolta.

Olemme saunanraikkaita, ja kehosta nousee höyry. Reisissä on löylynlyömiä laikkuja, ne ovat piirtyneet täysin samoihin kohtiin. Sinun ihosi hiipii jo kananlihalle, käärät pyyhettä hoikan vartesi suojaksi. Odotan malttamattomana. Kerrankin olen jossakin rohkeampi.

– Juostaan suoraan järveen!

– Mennäänkö sittenkin vielä takaisin lämmittelemään?

– Ei kun nyt järveen! Änyyteenyt!

Viimeinen rannassa on mätämuna. Järveen on matkaa, on juostava ruohon läpi, ja ruohonsänki raapii jalanpohjia, isä on juuri päivällä ajanut sen. Kirmaan suoraan veteen niin kuin juoksisin maaliin. Vesi ympäröi minut heti, tuntuu vatsanpohjassa viileytenä. Sinä olet jäänyt empimään rantarajaan, pidät päätäsi vähän kallellaan, näytät ihan sorsanpoikaselta. Huidot pyyhkeelläsi hytystysiä, ne käyvät ahnaasti nilkkoihisi. Sinulle tämä on joka kerta yhtä vaikeaa.

– Tuu jo! Tätä on tosi lämmintä.

Nostat katseesi eteenpäin ja lähdet varovasti kulkemaan syvemmälle. Vesi osuu pohkeisiin, pian jo polviin asti. Mutapohja saa sinut välillä horjahtamaan, ja haparoiva kulkusi naurattaa minua.

– Älä naura tai mä en tule!

On pakko sukeltaa ja piilottaa hymy veden alle. Kun pääsen taas pintaan, olet edennyt vain aavistuksen eteenpäin.

Jos olisi vain yksi maisema, olisiko se äsken mainittu aurinko, edelleen vasemmalta yläviistosta? Kaislikkoinen ranta ja arvaamaton, ällöttävä mutapohja, koska sinä pelkääät iilimatoja ehkä eniten

maailmassa. Minusta on kivaa antaa varpaiden painua syvälle mutaan ja nostaa sitä vedenpinnan yläpuolelle.

– Nyt äkkiä ne jalat takaisin veteen!

Tottelen ja työnnän varpaat pinnan alle. Nyt vesi yltää sinuakin jo vyötäröön. Olen sanonut sinulle ainakin sata kertaa, että tuollainen tapa tulla veteen on kaikista kamalin.

Vihdoin kallistut eteenpäin ja pulahdat veteen. Siinä hetkessä on kaikki. Järvi kimmeltää ympärillä ja ilmassa tuoksuu kaisloissa kuteva hauki, vaikka tämä on Kuhajärvi. Aika pysähtyy, me kylvemme kesäillan valossa. Nyt sinäkin jo annat roiskuttaa päällesi vettä, sukellatkin. En silloin vielä tiedä, että kenenkään muun kanssa uiminen ei tule olemaan samanlaista, yhtä helppoa ja kevyttä. Myöhemmin lasten kanssa uimisesta tulee äänekästä, ja huoli pakottaa pysymään koko ajan valppaana.

Mutta tietenkään ei ole vain yhtä muistoa ja maisemaa, on monta valokuvaa ja hetkeä. Näin jälkikäteen kuvat hyppivät ja vaihtavat paikkaa. Joskus kiistelemme siitä, miten jokin juttu meni, tapahuiko se edellisenä vai vasta seuraavana kesänä. Mutta siitä emme kiistele koskaan, kumpi meni edeltä.

Sinä kiipeämässä korkealle puuhun ensin, sinä työntämässä sormia pullataikinaan, sinä kirmaamassa ensimmäisenä kukkapeltoon. Minä odotan sinun lupaasi, se on pikkusiskon osa.

OSA 1

1

– Äiti, mä lennän!

Eevi roikkuu puolapuilla vasemman käden ja jalan varassa ja haroo toisella kädellään ilmaa. Vaaleanpunainen paita on jäänyt pieneksi ja paljastaa litteän vatsan, kohoavat kylkiluut. Hoikaksi tytöksi Eevillä on yllättävästi voimaa. Hilma on kiivennyt korkeammalle, mutta jämähtänyt toiseksi ylimmälle puolalle. Hän yrittää kääntää katsettaan saliin päin, varoo visusti irrottamasta kumpaakaan kättään. Poninhännästä on karannut niskaan muutama tumma suortuva.

– Äiti? Hilma varmistaa.

– Äiti on tässä alhaalla.

Yllättäen Eevi päästää kätensä irti ja tömähtää pepulleen lattiaan. Eeviä on mahdotonta varoittaa ajoissa. Ennen kuin ehdin toimia, tilanne on yleensä jo ohi. Odotan, pillahdaako hän itkuun, mutta Eevi nousee ketterästi ylös ja lähtee juoksemaan toiselle puolelle salia. Yhtäkkiä trampoliinin luona hän pysähtyy kuin seinään ja kiilaa kahden tytön eteen. Avaan suuni kommentaakseni, mutta tiedän, että huutoni katoaisi saliin.

Hilma kököttää yhä ylhäällä. Hän on päästänyt toisen kätensä irti ja kääntynyt katsomaan ympäriinsä kirmaavia lapsia. Pisamakasvoinen tyttö kompastuu permannon reunaan ja lentää polvilleen. Suusta pääsee karmea ulvahdus, mutta muut lapset eivät tunnu huomaavan mitään. Eevi on ehtinyt jo jonon ensimmäiseksi. Hän kiipeää vikkelaasti trampoliinin päälle ja alkaa pomppia. Sitten Eevi hyppää vatsalleen pehmeälle matolle ja jatkaa matkaa vaalea tukka hulmuten, pampula on tippunut johonkin. Käännyin uudelleen Hilman puoleen.

- Mennään välillä jonnekin muualle. Tule alas!
- En mä uskalla.
- Äiti on täällä vastassa.

Levitän käteni, Hilma epäröi hetken. Sitten hän alkaa laskeutua alaspäin pienin ja aroin askelin. Neljänneksi alimmalla puolella hän pysähtyy ja pyytää ottamaan vastaan. Nappaan Hilmaa vyötäröltä kiinni ja lasken alas. Siniset silmät näyttävät helpotuneilta ja huulille nousee pieni hymy. Kiristan hänen poninhäntäänsä ja kiinnitän Frozen-pinnin tiukemmin otsatukkaan.

- Rohkea tyttö. Mennään Eevin perään.

Loppulaulun aikana lapset istuvat väsyneinä piirissä. Pisamakasvoisella on polvessa punainen naarmu, ja hän nyyhkyttää yhä äitinsä sylissä. Eevi ei malttaisi istua paikallaan, ja joudun hakemaan hänet kaksi kertaa pois volttimontusta. Kun vuoro on loppu, Eevi kieltäytyy lähtemästä, ja joudun lopulta kantamaan hänet väkisin ulos salista. Tummatukkaisen ohjaajan kasvoilla käy lempeä hymy, tämä on tapahtunut monta kertaa aiemminkin. Vihdoin pääsemme pukuhuoneeseen, ja Hilma ryhtyy laittamaan ulkohousuja. Hän on tottunut pärjäämään itse, kun pikkusisko käy hankalaksi. Lopulta saan kiemurtelevalla Eevilikin ulkovaatteet. Kaivan takkini taskusta kännykän ja näen, että Silja on soittanut kaksi kertaa. Päätän soittaa hänelle myöhemmin illalla, kun Anttikin on kotona.

Puoli seitsemältä tytöt ovat syöneet nakkikeittonsa ja käpertyneet sohvalle pehmoleluineen. Olohuoneessa lojuu vaatteita ja leluja sikin sokin, mutta en jaksakaan vielä ryhtyä toimeen. Laitan Pikku Kakkosen nauhalta, ja punatukkainen juontaja täyttää olohuoneen. Punatukalla on rauhoittava ääni, luvassa on jälleen samat musiikkiohjelmat ja piirustuskilpailut. Laitan silmät hetkeksi kiinni ja muistan, miten mekin olimme Siljan kanssa samalla tavalla liimautuneina television eteen. Tappelimme usein siitä, kumpi saa istua sohvamutkassa. Kerran isä hermostui riitelyämme ja määräsi meille vuorot. Silja sai istua kulmapaikalla maanantain ja tiistain, minä torstain ja perjantain. Keskiviikkona ei ollut kummankaan vuoro. Muistan senkin, miten isolta sohva siinä vaiheessa tuntui, kun lastenohjelmat eivät enää kiinnostaneet Siljaa. Enää ei tuntunut niin kivalta, että sain levittäytyä sohvalle niin leveästi kuin halusin.

Kun Antti tulee puoli kahdeksan aikaan kotiin, tytöt katsovat vielä televisiota. Menen eteiseen vastaan. Haluan olla hetken kahden, pian tytöt alkavat tapella isänsä huomiosta. Antti alkaa riisua märkää takkiaa ja pyöräilykypärää, poskelle on jäänyt muutama vesipisara. Pyyhkäisen ne pois, sänki tuntuu karhealta kämmmentä vasten. Märkä, myöhäinen syksy, jostakin tulee aavistus desinfiointiaineen hajua.

- Kastuitko pahasti?
- Vähän. Tulisi nyt jo lumi, kirkastuisi vähän. Aivan kuin olisi pyöräillyt keskellä yötä.
- Oliko raskas päivä?
- Osastolla oli vajuusta. Entä täällä?
- Perushässäkkää. Eevi vähän otti kierroksia jumpassa.
- Mene hetkeksi huilaamaan.
- Mun pitäisi soittaa Siljalle. Se oli soittanut.
- Soita hetken päästä. Mä käyn nopeasti suihkussa, hoidan kyllä tytöt.

Antti avaa minulle makuuhuoneen oven. Hän tuntee minut, tietää, milloin tarvitsen rauhaa. Antille samanlaista väsymisen tunnetta ei tule. Tyttöillä on kyky imeä minut kuiviin, täyttää jokainen sopukka. Siitä huolimatta olen alkanut salaa haaveilla kolmannesta lapsesta.

Antti menee kylpyhuoneeseen, vääntää hanan päälle. Yritän kuunnella puolella korvalla tyttöjä, lastenohjelma on yhä kesken. Vajoan uneen muutamaksi minuutiksi, kunnes havahdun olohuoneesta kuuluvaan kolinaan. Tytöt rakentavat jotakin. Antti kieltää heitä ensin, tuntuu sitten antavan periksi. Hetken päästä olohuoneesta kuuluu tömähdyksiä, jompikumpi hyppii sohvalta alas. Melu tulee ovenkin läpi.

– Ollaan gorilloja! Eevi huutaa.

– Vai sittenkin leijonia?

– Ei, kun gorilloja.

Eevillä on vahva tahto kolmevuotiaaksi. Jos hän haluaa jotakin, viisivuotiaan isosiskon on annettava periksi. Kahden gorillan sijasta olohuoneessa on kokonainen gorillalauma. Hetken päästä Anttikin livahtaa makuuhuoneeseen.

– Tytöt halusi rakentaa eläintarhan, Antti naurahtaa ja oikaisee vierelleni.

– Eikö tää ole eläintarha jo valmiiksi? Kun nyt ei vaan satuisi mitään.

– Niillä on sohvatyyny alla. Pomppivat niiden päälle, ei siinä mitenkään käy.

Siitä ei ole kuin pari viikkoa, kun Eevi tuli sohvalta alas päädellä. Kun Eeviin sattuu, hän huutaa niin, että seinät kaatuvat. Huuto yltyy kirkunaksi, eikä mikään auta, ei syli, silitys tai pehmolelu. Hetken päästä tilanne on kuitenkin ohi, eikä Eevi koskaan valita jälkikäteen mustelmistaan.

– Antaa niiden nyt leikkiä.

Antti jaksaa aina ajatella loogisesti. Hän ei mene paniikkiin, vaikka pommi räjähtäisi. Hän on tottunut töissäkin siihen, ettei

pidä hätääntyä, vaikka kaikki tarvitsevat apua yhtä aikaa. Joskus hänen rauhallisuutensa ärsyttää, mutta tiedän, että arjestamme ei tulisi mitään ilman sitä.

- Laita silmät kiinni. Kuvitellaan, että ollaan maailmassa ihan kaksin, Antti kuiskaa ja ottaa minut kainaloonsa.
- Entä, jos mä avaan silmät vasta aamulla?
- Ei avata kumpikaan. Ollaan nyt vaan tässä.

Makaan yhä sängyssä, kun Silja soittaa. Antti on noussut tekemään iltatoimia. Linjan toisessa päässä on hetken hiljaista. Sitteen kuuluu raskasta hengitystä ja niiskaus. Onko Silja itkenyt? Se ei ole yhtään hänen tapaistaan. Yleensä se olen minä, jolta on voimat loppu. Tulee heti huono omatunto, etten soittanut hänelle aiemmin. Olen hetkessä hereillä.

- Mitä nyt?
- Maaria, multa on löydetty pahanlaatuinen kasvain.

Tulee täysin hiljaista. Koko maailma on yhtäkkiä vailla ääntä, olohuoneesta ei kuulu hiiskaustakaan. Tunnen, kuinka keho herää uutiseen, aloittaa kohinan ja virtaamisen. Veri kohisee suonissa ja kulkeutuu keuhkoistani käsivarsiin, rannekanavien ohi sormenpäihin, saavuttaa suonieni mutkat. Sanat juuttuvat kurkkuun, mutta jotenkin saan pyydettyä Siljaa kertomaan lisää.

– Mähän sanoin viikko sitten, että hammaslääkäri halusi ottaa koepalan kielessä olevasta patista. Nyt se on tutkittu. Se on pahanlaatuinen.

- Onko ne voineet erehtyä?
- Ei tällaisissa asioissa voi.
- Mitä seuraavaksi tapahtuu?
- Saan tietää lisää huomenna. Leikkaus nyt ainakin.
- Tietääkö äiti ja isä?
- Ne lähti tunti sitten ajamaan Pohjanmaalta. Isä tulee mun kanssa huomenna sairaalaan.

*Hetkessä me olemme Siljan kanssa toisaalla.
Hän on aivan kyljessä kiinni, hengitys kulkee
samaa tahtiin.*

– Olisipa aina kesä, sanon.

– Kuvitellaan, että on.

Onko ketään, jota olisi rakastanut, vihannut, ihaillut ja kadehtinut niin kuin omaa sisarustaan?

Isosisko osaa kaiken, on ollut olemassa aina. Neljä vuotta vanhemman Siljan jäljessä Maaria on rohkaistunut nousemaan puomille, hyppäämään pyörän selkään ja sukeltamaan kylmään veteen. Vielä aikuisenakin Silja on turva, silloin kun Maaria kaipaa rohkaisua.

Kun toinen sairastuu vakavasti, asiat ovat yhtäkkiä toisin. Miten jatkaa arkea, kun kaikki on epävarmaa? Mieleen nousee muistoja lapsuudesta, sellaisiakin, jotka luuli jo unohtaneensa.

Siskosvala on rehellinen kuvaus sisaruudesta, muistoista ja lapsuuden muovaamasta identiteetistä.

ISBN 978-952-809-826-3

9 789528 098263